YUNANİSTAN'IN TÜRK AZINLIK OKULLARINA YÖNELİK POLİTİKALARI TARİHİ TEKRARLAMA RİSKİ TAŞIYOR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2025 / 35

20.08.2025

Bu yazı ilk olarak AVİM tarafından 20 Ağustos 2025'te yayınlanmış İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

1. Tarihsel ve Hukuki Bağlam

Yunanistan, Batı Trakya Türk Azınlığı'na ait ilkokulları en az son 25 yıldır ülkedeki tasarruf tedbirleri ve öğrenci sayısının azlığı bahanesiyle Azınlık ile istişare etmeden "geçici durdurma" yoluyla kapatıyor. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarafından 12 Ağustos 2020 tarihinde sekiz okulun, 2 Ağustos 2021 tarihinde on iki okulun ve 22 Temmuz 2022 tarihinde dört okulun kapatılması hususunda yapılan açıklamalara ilişkin olarak aşağıdaki dipnotta bilgi mevcuttur.[1] Yunanistan'ın yakın zamanda dört okulu daha kapatma kararı aldığı basında yer almıştır. Aşağıda bu konuya ilişkin bilgi verilmektedir.

Türkiye tarafından yapılan tüm açıklamalara ve uyarılara rağmen Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Türk azınlık okullarını kapatması, daha geniş tarihsel ve hukuk çerçeve içinde dikkatli bir şekilde değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir. Türk azınlığın Batı Trakya'daki eğitim haklarının tarihi ve hukuki temellerini ortaya koymak, gerçekleri tekrarlamak amacıyla değil, mevcut gelişmeler için gerekli bir zemin oluşturulması bakımından elzemdir. 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması, hem Yunanistanda ve Türkiye'de hem de daha geniş bir bölgede barış için bir köşe taşıdır. [2] Kalıcı önemi, hukuk ve akademik çalışmaların yanı sıra bölgesel politika analistleri tarafından da sık sık teyit edilmektedir.

Lozan Antlaşması'nın 37-45. Maddeleri, eğitim özerkliği, dini ve dilsel hakların korunması ve her iki devletin de kendi azınlıklarının kimliklerine ve özyönetimlerine saygı göstermeleri yükümlülüğüne özellikle vurgu yaparak, azınlık nüfusları için sağlam

güvenceler ortaya koymaktadır.[3] Bu hükümler Batı Trakya'daki Türk azınlığa kendi okullarını yönetme ve anadillerinde eğitim yapma hakkını açıkça vermiştir ki bu da dil, kültür ve toplumsal yaşamın korunması için hayati bir düzenlemedir.

Lozan Antlaşması'nın bütünlüğüne yönelik zorlukların yalnızca azınlık eğitimiyle sınırlı olmadığını belirtmek önemlidir. [4] Son yıllarda, özellikle Montrö Sözleşmesi ile ilgili olmak üzere daha geniş kapsamlı eleştirilere ve gerçeklere dayanmayan argümanlarla antlaşma hükümlerini zayıflatmaya yönelik ısrarlı girişimlere tanık olunmuştur.[5] Temel hukuki belgelere yönelik bu tür "saldırılar", bu bölgeye mensup akademisyenlerin ifadesiyle, sadece azınlık haklarını değil, aynı zamanda Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra tesis edilen genel istikrarı ve barışı da tehdit edebilecek niteliktedir.

Bu temel gerçekleri tekrarlamak bilinçli bir akademik yöntemdir. Zira, asılsız iddialar yeterince sık tekrarlandığında kamusal söylemde kabul edilebilirken, tarih ve hukuk, Lozan Antlaşması'nın gerçek yükümlülüklerinin ve koruma hükümlerinin görünür kılınmasını gerektirmektedir. Antlaşmaya dair gerçekler, azınlık hakları ve devlet sorumlulukları, hayali veya yanıltıcı iddialarla karartılmamalıdır. Bu nedenle, bu bölümde, Batı Trakya'daki Türk azınlığın haklarını savunmak için hem ulusal hem de uluslararası platformlarda defalarca atıfta bulunulan Lozan Antlaşması'nın oluşturduğu sağlam hukuki çerçeve, son dönemdeki okul kapatmaları ve Antlaşma hükümlerine uyulmaması örnekleri bağlamında analize edilmektedir.

2. Son Gelişmeler: Okul Kapanışları

Ağustos 2025'te Yunan makamları Batı Trakya'da Kardere ve Mehrikos köyleri (Rodop ili) ve Hasanlar köyü (Meriç ili) de dahil olmak üzere ilave Türk azınlık ilkokullarını kapatmıştır. Bu kapatmalar Atina tarafından öğrenci sayılarının azalması nedeniyle gerekli olduğu şeklinde gerekçelendirilmiştir. Bu, gerekçe, son yıllarda Yunan Eğitim Bakanlığı tarafından sıkça dile getirilmiştir. Bazı kaynatlara göre, Son 20 yılda, bölgedeki Türk azınlık ilkokullarının sayısı 210'dan 83'e düşmüştür. Bu sayı, %60'tan fazla bir kayıp anlamına gelmekte, bu kayıp oranı hızla artmaktadır. [6]

Bağımsız raporlar da, bu azalıştaki uzun vadeli eğilimi ortaya koymaktadır. Bu raporlara göre , 1926'da 307 Türk azınlık okulu varken, bu sayı 2025'te yaklaşık 86'ya düşmüştür. 2011 ve 2021 yılları arasında Yunan makamları Batı Trakya'da en az 126 Türk azınlık okulunu kapatmıştır. [7] Bu politika, hem yerel hem de uluslararası izleme kuruluşları tarafından teyit edilen ve okul kapatmaların neredeyse geri döndürülemez hale geldiğini gösteren sistematik bir yaklaşımın parçasıdır. Öğrenci sayıları daha sonra yetkililer tarafından belirlenen gereksinimleri karşıladığında bile ,kapatılan kurumların hiçbiri yeniden açılmamıştır.Medya, akademik ve uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenen genel kanı, bu kapatmaların hem yerel hem de uluslararası hukuki yükümlülüklere uyulmamasının sistematik bir modelini yansıttığı ve Türk azınlığın eğitim hakları, dil aktarımı ve toplumsal uyumu üzerinde ciddi etkilere yol açtığı yönündedir.[12]

3. Antlaşma Hükümlerine Uyulmamasının Örnekleri

Batı Trakya'daki Türk azınlık okullarının ısrarla kapatılması, başta Lozan Antlaşması'nda belirtilenler olmak üzere uluslararası ve ikili yükümlülüklere uyulmamasına ilişkin kökleri derin ve sistematik bir modelin mevcudiyetine işaret ediyor. Son yıllarda, akademik analizler ve politika araştırmaları, özellikle eğitim ve kurumsal özerklikle ilgili olarak, korunan azınlık haklarında sürekli bir azalma olduğunu belirtmektedir.

Yirminci yüzyılın sonlarından itibaren, mevcut veriler ve akademik incelemeler, okul kapatmaların, yukarıda da belirtildiği üzere, genellikle geri döndürülemez olduğunu ve yerel Türk azınlığın nüfusunun elverdiği durumlarda dahi, okulların yeniden açılması vakalarının yaşanmadığını ortaya koymaktadır. [13] Bu yaklaşım, azınlık okullarının özerkliğini, dilsel ve kültürel hakların korunmasını açıkça güvence altına alan Lozan Antlaşması'nın hem ruhuna hem de lafzına aykırıdır. [14] Hukuki yorumlar, kapatma sürecinde azınlık temsilcileriyle istişarede bulunulmadığının altını çizmekte ve Yunanistan'ın gerçek bir diyaloğa girmek yerine ,düşük kayıt sayısı gibi idari gerekçelere başvurma eğilimine dikkat çekmektedir.

Uluslararası hak örgütleri ve akademik gözlemciler tarafından yapılan karşılaştırmalı araştırmalar da okul sayılarındaki dramatik tarihsel düşüşü belgelemektedir. [15] Örneğin, yukarıda da belirtildiği gibi, bölge 1920'lerden bu yana 200'den fazla Türk azınlık okulunu kaybetmiştir. 1926'da 307 olan okul sayısı 2025'te 83'e düşmüştür.[16] Bozulan altyapı ve yerinden edilen çocuklara yönelik etkisiz politika çözümleri ile birleşen bu tek taraflı kapatma modeli, azınlıkların eğitime katılımının azalmasına, topluluk uyumunun aşınmasına ve marjinalleşme duygusunun beslenmesine yol açmıştır.

Akademik görüşler, bu eylemlerin antlaşma hükümlerinin seçici ve tutarsız bir şekilde uygulanması anlamına geldiğini vurgulamaktadır. Kapatmalar, diyalog eksikliği ve telafi edici önlemlerin alınmaması, genel olarak Yunanistan'ın Lozan Antlaşması kapsamındaki hukuki taahhütlerinin önemli ölçüde ihlal edilmesi olarak nitelendirilmektedir.[17] Bu analizler ayrıca, bu tür uygulamaların asimilasyonu devam ettirdiğini ve Türk azınlığın daha geniş Yunan yönetimi içinde farklı kimliğini, dilini ve kültürel geleneklerini sürdürme yeteneğini zayıflattığını göstermektedir.

Bu bağlamda, AVİM yakında Yunanistan'daki Türk müftülerin karşılaştığı baskı ve zulmün de kapsamlı bir analizini sunacak ve dini liderlere yönelik resmi eylemlerin azınlık hakları ve hukuki nitelikteki ihlaller konusundaki endişeleri nasıl daha da derinleştirdiğini ortaya koyacaktır.

4. Çıkarımlar ve Öneriler

Batı Trakya'daki Türk azınlığa yönelik ayrımcı uygulamaların (okulların kapatılması ve kültürel özerkliğin erozyona uğratılması dahil) devam etmesi, dışlayıcı ve asimilasyoncu politikalardaki tarihsel sürekliliği yansıtmaktadır.[18] Pontuslular ve Kıbrıs Rumlarından "Anadolu Rumlarına" kadar Yunan ulusal kimliğine bağlı gruplar, yaklaşık iki yüzyıl boyunca Enosis (Yunanistan ile birleşme) kavramından Helenleştirme ve nüfus mühendisliğine kadar uzanan ve çoğu zaman Yunan olmayan topluluklara karşı imhacı

politikalara varan stratejiler izlemişlerdir.[19] Bu tür politikalar zaman zaman kısa vadeli hedeflere ulaşmış, ancak aynı zamanda daha geniş bölgede kalıcı istikrarsızlık ve döngüsel krizlerle sonuçlanmış ve başlangıçtaki başarılar, sonunda demografik dönüşüme, dış müdahaleye veya çatışmaya yol açarak güçlendirmeyi amaçladıkları Yunan kimliğinin altını oymuştur.

Akademik analizler Megali İdea, Enosis ve nüfus mübadelesi gibi geçmiş girişimleri azınlık okullarının kapatılması gibi güncel önlemlerle karşılaştırmaktadır.[20] Bu girişimler, sadece çeşitliliği azaltmakla kalmayıp bölünmeyi, hak mahrumiyetini ve bölgesel istikrarsızlığı besleyen asimilasyon biçimleri olarak defalarca eleştirilmiştir. Son akademik çalışmalar ve uluslararası izleme raporları, Batı Trakya'daki mevcut okul kapatmalarının da benzer bir potansiyele sahip olduğunu, toplumsal kırılmaların derinleşmesi ve Yunanistan, Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki gerginliklerin artması riskini taşıdığını göstermektedir.

AVİM ve diğer kuruluşların politika araştırmaları, bölgesel demografiyi değiştirmeye, azınlık haklarını kısıtlamaya ve antlaşma taahhütlerini zayıflatmaya yönelik tekrar eden girişimlerin, Balkanlar'da barış ve istikrar için daha geniş zorlukları yansıttığını vurgulamaktadır. Bu politikaların toplam etkisi, Türk azınlığın kimliğinin ve temel haklarının erozyona uğraması, eğitim fırsatlarının azalması ve toplumsal katılım kapasitelerinin zayıflamasıdır.

İleriye dönük ilkeli ve yapıcı bir yol, Lozan Antlaşmasına bağlı kalmaya ve azınlıkların korunmasına yönelik hükümlerine saygı göstermeye odaklanmalıdır. Eğitim özerkliğinin yeniden teyit edilmesi, dilsel ve kültürel hakların garanti altına alınması ve azınlık temsilcileriyle gerçek bir diyaloğun sağlanması, bölgesel istikrarın ve karşılıklı güvenin korunması için en etkili tedbirler olmaya devam etmektedir. Tarihin de gösterdiği üzere, kalıcı ilerleme, asimilasyoncu veya dışlayıcı yaklaşımlardan değil, Batı Trakya'daki tüm toplumlar için hukuki anlaşmaların korunması ve kapsayıcı toplumların oluşmasının teşvik edilmesinden kaynaklanacaktır. Yunanistan'ın bu tür pervasız politikalarının birgün geri tepmesi, kendisine zarar ve acı vermesi şaşırtıcı olmayacaktır. Bu tür acılardan kaçınmak için dostça uyarılara kulak vermek, düşmanca davranışlardan kaçınmak ve rasyonel düşünmek gerekmektedir.

**Fotoğraf: Türkiye Bugün*

[1] T. C. Dışişleri Bakanlığı QA-75, 12 Ağustos 2020, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Sayın Hami Aksoy'un Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Türk Azınlığa Ait İlkokulları Kapatma Yönündeki Sistematik Politikasına İlişkin Bir Soruya Cevabı https://www.mfa.gov.tr/sc_-81_-ab-gayriresmi-db-toplantisi-nin-ardindan-yapilan-basin-aciklamasi-hk-sc.en.mfa ;T.C. Dışişleri Bakanlığı Açıklama No: 269, 2 Ağustos 2021, Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Türk Müslüman Azınlığa Ait 12 İlkokulu Daha Kapatmasına İlişkin Basın Açıklaması https://www.mfa.gov.tr/no_-269_-yunanistan-in-bati-trakya-turk-azinligina-ait-12-ilkokulu-daha-kapatmasi-hk.en.mfa

; T.C. Dışişleri Bakanlığı QA-21, 22 Temmuz 2022, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Tanju Bilgiç'in Yunanistan'ın Batı Trakya'da Türk Azınlığa Ait 4 İlkokulu Daha 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı İçin Kapatmasına İlişkin Bir Soruya Cevabı, https://www.mfa.gov.tr/sc_-21_--2022-2023-egitim-yilinda-yunanistan-in-turk-azinligina-ait-4-ilkokulu-daha-kapatma-karari-almasi-hk-sc.en.mfa.

[2] Teoman Ertuğrul Tulun, "Lozan Barış Antlaşması ve Ermeni Emellerinin Sonu," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 24 Temmuz 2025, https://avim.org.tr/en/Analiz/PEACE-TREATY-OF-LAUSANNE-AND-THE-END-TO-ARMENIAN-ASPIRATIONS-1

[3] Türkiye ile Lozan'da İmzalanan Barış Antlaşması, 24 Temmuz 1923, Madde 37-45, https://www.svi-bz.org/uploads/tx_bh/141/treaty_of_peace_with_turkey_signed_at_lausanne_july_24_1923.pdf .

[4] Teoman Ertuğrul Tulun, "Montrö Sözleşmesi," AVİM Rapor No. 17, Mart 2020, https://avim.org.tr/images/uploads/Rapor/rapor-17-arsiv-icin.pdf

[5] Teoman Ertuğrul Tulun, "Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması'nın Önemini, Anlamını ve Hükümlerini Hatırlamak ve Hatırlatmak," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 24 Temmuz 2023, https://avim.org.tr/en/Analiz/REMEMBERING-AND-REMINDING-THE-SIGNIFICANCE-MEANING-AND-PROVISIONS-OF-THE-LAUSANNE-PEACE-TREATY-IN-ITS-CENTENAR ; T. Cin, "Batı Trakya Türklerinin Güncel Sorunları: A Historical and Legal Analysis," Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi 10, no. 19 (2018): 513-525, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/55820

[6] "Greek closure of Turkish minority schools in Western Thrace sparks backlash," Türkiye Today, Ağustos 2025, https://www.turkiyetoday.com/region/greek-closure-of-turkish-minority-schools-in-western-thrace-sparks-backlash-3205311 ; Reddit, "Yunanistan Batı Trakya'da Türk azınlığa ait 3 okulu daha kapatma kararı aldı," 9 Ağustos 2025, https://www.reddit.com/r/Turkey/comments/1mloq66/greece_has_decided_to_close_3_more_schools/

[7] Daily Sabah, "Yunanistan Batı Trakya'da on yılda 126 Türk azınlık okulunu kapattı," 21 Aralık 2021, https://www.dailysabah.com/politics/eu-affairs/greece-shut-126-turkish-minority-schools-in-western-thrace-in-decade.

[8] "Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Türk azınlık okullarını kapatması tepkilere yol açtı," Türkiye Today,

[9] TRT World, "Greece forcing Turkish minority in Western Thrace to abandon their culture," 29 Nisan 2025, https://trt.global/world/article/0a4979570616.

[10] "Greek closure of Turkish minority schools in Western Thrace sparks backlash," Türkiye Today ; Hakan Çavuşoğlu, "Batı Trakya'daki azınlık okullarının Yunanistan tarafından kapatılması Müslüman Türklerin geleceğini tehlikeye atıyor," Yeni Şafak, 1 Ağustos 2023, https://www.yenisafak.com/en/news/closure-of-minority-schools-in-western-thrace-by-greece-jeopardizes-future-of-muslim-turks-3668011.

[11] Minority Rights Group International, "Batı Trakya'da Türk Azınlığı," Eylül 2019, https://minorityrights.org/app/uploads/2024/01/mrg-rep-wthrace-en-sept19.pdf.

[12] Minority Rights Group International, "The Turkish Minority in Western Thrace,".

[13] Teoman Ertuğrul Tulun, "Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması'nın Önemini, Anlamını ve Hükümlerini Hatırlamak ve Hatırlatmak," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM),

[14] Minority Rights Group International, "Batı Trakya'da Türk Azınlığı," Eylül 2019, https://minorityrights.org/app/uploads/2024/01/mrg-rep-wthrace-en-sept19.pdf.

[15] Daily Sabah, "Yunanistan Batı Trakya'da on yılda 126 Türk azınlık okulunu kapattı," 21 Aralık 2021, https://www.dailysabah.com/politics/eu-affairs/greece-shut-126-turkish-minority-schools-in-western-thrace-in-decade.

[16] TRT World, "Greece forcing Turkish minority in Western Thrace to abandon their culture," 29 Nisan 2025, https://trt.global/world/article/0a4979570616.

[17] "Greek closure of Turkish minority schools in Western Thrace sparks backlash," Türkiye Today, Ağustos 2025, https://www.turkiyetoday.com/region/greek-closure-of-turkish-minority-schools-in-western-thrace-sparks-backlash-3205311.

[18] Dimitris Livanios, "'The Quest for Hellenism: The Megali Idea and Enosis Movements," Journal of Modern Greek Studies 20, no. 2 (2002): 253-281; Teoman Ertuğrul Tulun, "Peace Treaty of Lausanne and the End to Armenian Aspirations," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 24 Temmuz 2025, https://avim.org.tr/en/Analiz/PEACE-TREATY-OF-LAUSANNE-AND-THE-END-TO-ARMENIAN-ASPIRATIONS-1.

[19] Teoman Ertuğrul Tulun, "Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması'nın Önemini, Anlamını ve Hükümlerini Hatırlamak ve Hatırlatmak," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) ; Mark Mazower, "Salonica, City of Ghosts: Hıristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler 1430-1950," (Londra: HarperCollins, 2004).

[20] Ayhan Aktar, "Ulusun Homojenleştirilmesi: Turkish Settlement Policy in Cyprus and Western Thrace," Turkey in the Balkans içinde (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999): 117-136; Teoman Ertuğrul Tulun, "Lozan Barış Antlaşması'nın Maddi İhlalleri," Avrasya

İncelemeleri Merkezi (AVİM), 7 Ekim 2020, https://avim.org.tr/en/Analiz/CONSEQUENCES-OF-MATERIAL-BREACH-OF-THE-LAUSANNE-PEACE-TREATY.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "YUNANİSTAN'IN TÜRK AZINLIK OKULLARINA YÖNELİK POLİTİKALARI TARİHİ TEKRARLAMA RİSKİ TAŞIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 35. Ağustos 20. Erişim Kasım 15, 2026. https://avimbulten.org/tr/Analiz/YUNANISTAN-IN-TURK-AZINLIK-OKULLARINA-YONELIK-POLITIKALARI-TARIHI-TEKRARLAMA-RISKI-TASIYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır